

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra Pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Podoba, změny a funkce současné rodiny

Vypracovala: Denisa Preslová
Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Fantyš

Klatovy 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Klatovech dne 9. dubna 2015

Jméno a příjmení studenta

Poděkování

Děkuji Mgr. Tomáši Fantyšovi za odborné vedení bakalářské práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost a vypracování bakalářské práce.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je zmapování situace současné rodiny. V teoretické části se zabývám definicemi rodiny podle různých zdrojů a autorů. Na definice rodiny navazuje kapitola typy rodiny, čímž je myšleno rodina funkční, problémová, dysfunkční a afukční a také rodinu poměr úplných a neúplných rodin v České republice. Další kapitola popisuje historické změny rodiny od středověké rodiny po rodinu současnou. Teoretická část je zakončena popisem funkcí rodiny a jejich problémy a dopady na dnešní rodinu.

Praktická část bakalářské práce je postavena na výzkumu pomocí dotazníků, zaměřené na rodinou situaci současných mladých lidí a budoucnost rodiny. Respondenti se pomocí dotazníkových otázek měli vyjádřit k jejich budoucnosti a ke vztahu k rodině. Výzkum proběhl v městě Klatovy u mladých lidí ve věku 12 až 20 let.

Mottem bakalářské práce je: „Má rodina ještě budoucnost?“

Klíčová slova:

- rodina
- minulost
- budoucnost
- současnost
- funkce rodiny

Abstrakt

Summary

Aim of this thesis is mapping the situation of today's family. The theoretical part deals with definitions of a family in various sources. The following chapter describes types of a family, which is a functioning family, a problematic one, a dysfunctional one and an afunctional family. Also it mentions the ratio of complete and incomplete families in the Czech Republic. The next chapter describes the historical development of a family from the Middle Ages till today. The theoretical part is concluded with a description of family functions and their problems in families of today.

The practical part is based on a questionnaire-based survey, focusing on the family situation of nowadays' young people and the future of a family in general. The respondents were to answer questions regarding their future and relationship towards their families. The survey took place in Klatovy with people aged 12-20.

Motto of the thesis reads: 'Does a family as such still have any future?'

Keywords:

- family
- the past
- future
- contemporaneousness
- functions family

Obsah

Obsah.....	6
1 Úvod teoretické části.....	8
2 Rodina.....	9
2. 2 Co je tedy rodina?.....	10
2. 3 Typy rodiny.....	11
2. 3. 1 Funkční rodina.....	11
2. 3. 2 Problematická rodina.....	11
2. 3. 3 Dysfunkční rodina.....	12
2. 3. 4 Afunkční rodina.....	12
2. 3. 5 Úplná rodina.....	12
2. 3. 5 Neúplná rodina.....	13
3 Historické změny rodiny.....	15
3. 1 Pravěká rodina.....	15
3. 2 Tradiční rodina.....	15
3. 3 Vliv industrializace.....	15
3. 4 Počátky rozvodovosti.....	16
3. 6 Změny a trendy poválečné společnosti.....	16
3. 5 Pokles dětí.....	17
4 Funkce rodiny.....	18
4. 1 Biologická (reprodukční) funkce.....	20
4. 1. 1 Porucha funkce biologické (reprodukční).....	21
4. 2 Emocionální (citová) funkce.....	23
4. 2. 1 Porucha funkce emocionální (citové).....	23
4. 3 Ekonomická (zabezpečovací) funkce.....	25
4. 3. 1 Porucha ekonomické (zabezpečovací) funkce.....	25
4. 4 Výchovná funkce.....	29
4. 4. 1 Poruchy výchovné funkce.....	29
4. 5 Sociální funkce.....	31
4. 5. 1 Problémy sociální funkce.....	31
5 Shrnutí teoretické části.....	32
6 Úvod praktické části.....	33
6. 1 Hodnocení výzkumu.....	35
6. 1. 1 Osobnostní otázky.....	35

6. 1. 2 Názorové otázky.....	39
6. 1. 3 Vyhodnocení hypotéz.....	45
7 Shrnutí praktické části.....	49
8 Zdroje.....	50
8. 1 Použitá literatura.....	50
8. 2 Elektronické zdroje.....	51
9 Přílohy.....	52
9. 1 Dotazník.....	52
9. 2 Seznam grafů a tabulek.....	54
Grafy:.....	54
Tabulky:.....	54

1 Úvod teoretické části

Otázka rodiny je i v současné době otázkou mnoha výzkumu, námětů knih a diskuzí. Nejčastěji se ptáme, co je vlastně rodina. Je rodina pořád pojem, který bychom společně žijící dospělí lidi s dítětem nebo dětmi měli nazývat. Není to jen věcí historie? V dnešní době nalezneme nemalé procento dětí a mladých lidí, kteří mají dva své rodiče a ještě například dva nevlastní rodiče.

Ve své bakalářské práci se proto obracím na postavení rodiny v naší společnosti. Její historické změny, typy rodiny a funkce rodiny. Plnění jejích funkcí. Bylo tomu ale opravdu tak? A jak je to s rodinou v dnešní době? Jak dnešní rodina vypadá? Plní své funkce? Jaké jsou trendy moderní rodiny? Co forma, podoba rodiny? Jak dnešní lidé vnímají pojem rodina? Proč mladí lidé neuzavírají manželský svazek? A pokud ano, znamená to pro ně něco? Jak lidé vnímají rozvod? V úvodu jsem nastínila několik otázek, na které bych ráda ve své práci našla odpovědi.

2 Rodina

Definovat rodinu lze různými způsoby podle různých odvětví naší společnosti. Ráda bych některé definice zmínila a uvedla jejich význam pro svou práci.

„V moderní rodinné politice je za rodinu pokládán soubor společně bydlících a hospodařících manželů nebo partnerů s dítětem nebo dětmi, příp. jednoho rodiče s dítětem nebo s dětmi. Protože s manželskými nebo partnerskými páry nebo jednotlivci a dětmi často žijí i jiné osoby, lze užívat v tomto smyslu přesnějšího pojmu rodinná domácnost, jejímž jádrem je úplná nebo neúplná rodina.“ (Krebs 2007:348)

„Rodina je přirozená primární malá sociální skupina. Rodina představuje biosociální systém, který neustále hledá a nachází své místo ve společnosti. Přitom je společností znovu a znovu ovlivňována a formulována.“ (Dunovský 1986:9)

„Rodina je prvním a základním životním prostředím člověka, které zároveň odráží problémy doby. Organizace rodinného života je jakýmsi psychologickým a sociologickým modelem dané kultury a vztahy mezi manžely, mezi rodiči a dětmi i mezi sourozenci navzájem do značné míry vyjadřují zvláštnosti dané třídy, kultury, doby, tradice a rasy.“ (Kohoutek, <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0911/rodina-a-saturace-psychosocialnich-potreb>)

Osobně si myslím, že všechny tyto tři definice vystihují dnešní rodinu. Neboť dnešní rodina již nejsou pouze manželé, kteří si slíbili věrnost až do smrti, ale jsou to jakýkoliv lidé žijící ve společné domácnosti, kde ale nejdůležitější složkou, bez které by rodina nebyla rodinou, ale pouze manželstvím či partnerstvím, zůstávají děti. Plození dětí, ať již v manželství, nebo mimo ně, bylo a je velmi důležitým prvkem. Kdyby lidé neplodili své vlastní děti, celá společnost by zanikla.

Co je tedy rodina a jak ji lze v dnešní době chápat, na to se podíváme v následující kapitole.

2. 2 Co je tedy rodina?

„Rodina je prvním modelem společnosti, se kterým se dítě setkává a které zásadně determinuje jeho osobní vývoj a vztahy k ostatním osobám, ale i společenským skupinám, je východiskem přenosů specifických modelů chování při vytváření jeho dalších vztahů ve společnosti. Rodina je tak významným přínosem pro celou společnost, pro její civilizační, kulturní a mravní úroveň.“ (Krebs 2007:349)

Dva typy rodiny, které člověka provázejí, jsou rodiny orientační a prokreační. Pojmem orientační rodina označuji tu, ve které dítě přijde na svět. Provází ho po určitou dobu, socializuje a připravuje na samostatný život, než dojde k založení rodiny vlastní, takzvané prokreační.

Rodina orientační formuluje jedince jako sociální bytost. Učí ho základním lidským dovednostem, normám a hygienickým návykům. Jde o podstatnou součást socializace jedince. Neboť pokud člověk nedostane základní lidské normy na začátku svého vývoje, není již možné se je dokonalým způsobem naučit a osvojit si je. Rodina také formuluje role člověka ve společnosti. Takže to, co člověku není předáno v orientační rodině, nemůže předat dále svým dětem ve své vlastní, prokreační rodině. Použila bych zde pro vysvětlení lidové rčení: „Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš.“ A protože stáří nemusíme chápat jen jako důchodový věk, ale i jako věk produktivní, tedy od 18 let, je toto rčení, dnes i v minulosti, výstižné.

Měla bych tedy vysvětlit, co je pro mě tou rodinou, o které budu v celé práci hovořit, a to následující definicí: „Dva lidé opačného pohlaví, žijící v manželství, a to společně s dítětem nebo dětmi.“ Takže pokud budu hovořit o rodině, budu tím myslet rodinu podle výše uvedené definice. Nijak nezavrhují lidi stejného pohlaví, kteří společně i s dětmi žijí ve společné domácnosti, nebo lidi žijící společně bez uzavření manželství, ale v dalším textu své práce se jimi budu zabývat pouze okrajově. Nejde snad o to, že by se nedali považovat za rodinu, ale v kontextu své práce bych spíše raději představila rodinu, tak zvanou tradiční. Tedy jak již bylo několikrát řečeno lidé žijící v manželství společně s dětmi.

Po definování rodiny se v následující kapitole podíváme na typy rodiny a jejich definováním a případně i zastoupením ve společnosti.

2.3 Typy rodiny

Do jaké rodiny patříme a kam se narodíme, si člověk nevybírám. Je to vše dané přírodou. Naši genetickou výbavu nelze ovlivnit, ale můžeme ji kladným způsobem rozvinout. Rodina nám může dát dobrý nebo špatný základ do našeho budoucího života. Co nám rodina, do které jsme se narodili, předává, to si neseme po celý život a nejvíce se to projevím v rodinách, které sami zakládáme. Rodinu můžeme rozdělit na funkční, dysfunkční a afunkční. Ve všech typech rodin se jedná především o zastoupením funkcím rodiny. Více se funkcemi rodiny budeme zabývat v kapitole 4.

2.3.1 Funkční rodina

Funkční rodinu by se dala definovat jako rodina, která plní vůči dítěti své poslání, tím mu tedy umožňuje vhodný vývoj, socializaci a potřebný rozhled. Dítě by si z primární rodiny mělo odnášet potřebnou péči, zázemím, výchovu a emocionální potřeby. Funkce rodiny plní rodina společně s podporou státu. Nelze ale ovšem říci, že stát může přebírat zodpovědnost za všechny funkce rodiny. Jeho systémové uspořádání umožňuje úplné zastoupením rodiny. Ve funkční rodině nedochází k poškození mravů a vývoje dítěte. Nelze stoprocentně říci, že funkční rodina je pouze rodina s oběma rodiči, neboť i matka nebo otec jsou schopni zastoupit opačnou rodičovskou roli, a proto nemusí docházet k poškození vývoje dítěte.

2.3.2 Problematická rodina

Jde o rodinu, ve které došlo ke krátkodobému výskytu určitého porušení jedné z funkcím rodiny. Problém, který vznikl, je krátkodobý. Nezasáhl rodinu do takové míry, kdy by byla rodina a její funkce ohroženy. Děti v problémové rodině nejsou ohroženy. Rodina se snaží vzniklý problém vyřešit vlastními silami. Pokud se problém nepovede vyřešit a začnou vznikat problémy následné, může se stát, že rodina již není rodinou problematickou, ale dysfunkční.

2. 3. 3 Dysfunkční rodina

Dysfunkční rodinou rozumíme rodinu, ve které nastává problém s nefungováním jedné nebo několika funkcemi rodiny. Je tím v určité míře ovlivněn mravní nebo vývojový potenciál dítěte. Většinou je potřeba pomoci zvenčí. Stát nebo jiné instituce nabízejí pomoc a zastupují některé funkce. Pomocí, kterou stát nabízí poradenská a hmotná. Sem můžeme řadit, například fond ohrožených dětí, azylové domy, dávky hmotné pomoci – příspěvek na dítě, rodičovský příspěvek. Těmi to a ještě jinými možnostmi se stát snaží pomoci rodině v udržení jejího místa ve společnosti a ke správnému fungování.

2. 3. 4 Afunkční rodina

Nejhorším typem rodiny je rodina afunkční. Žádná z funkcí rodiny zde nefunguje a je plně ohrožen mravní vývoj dítěte. Dítě nezískává kladný příklad do budoucnosti a díky tomu dochází k přenášení tohoto modelu rodiny i do prokreační rodiny, kterou zakládá. V takových typech rodiny většinou stát zasahuje odebráním dítěte a nahrazuje jeho výchovu a mravní rozvoj.

Dále lze rodinu ještě dělit na úplnou a neúplnou.

2. 3. 5 Úplná rodina

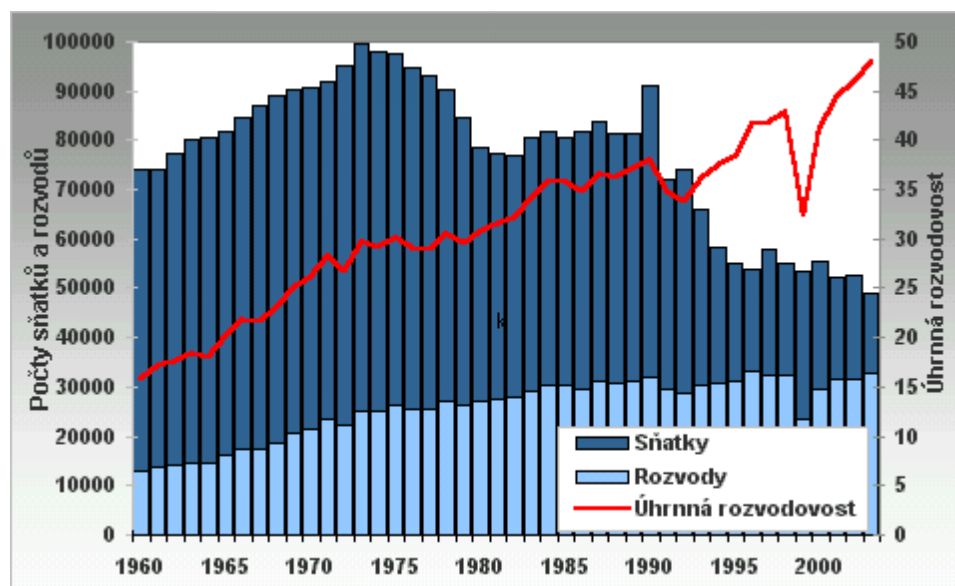
Zastoupení úplné rodiny v naší společnosti z velké části klesá. Dochází ke zvyšování rozvodů. Jak je uvedeno výše, úplnou rodinou je uzavření sňatku dvou lidí opačného pohlaví. Ovšem nesmíme opomenout procentuální zastoupení rodin druh a družka a registrovaných partnerů, které se v současné době do statistik také započítávají. V tabulce č. 1 je uvedeno procentuální zastoupení manželských párů, rodiny typu druh a družka a registrovaných partnerství. Zastoupení rodin bez závislých dětí jsou dvě třetiny.

TABULKA Č. 1: POČET ÚPLNÝCH RODIN

Manželský pár	Druh a družka	Registrované partnerství
89,0%	11,0%	0,2%

Zdroj: český statistický úřad, tisková zpráva, aktualizováno dne 7. března 2013

Graf č. 1: Počet sňatků a rozvodů

Zdroj: Český statistický úřad

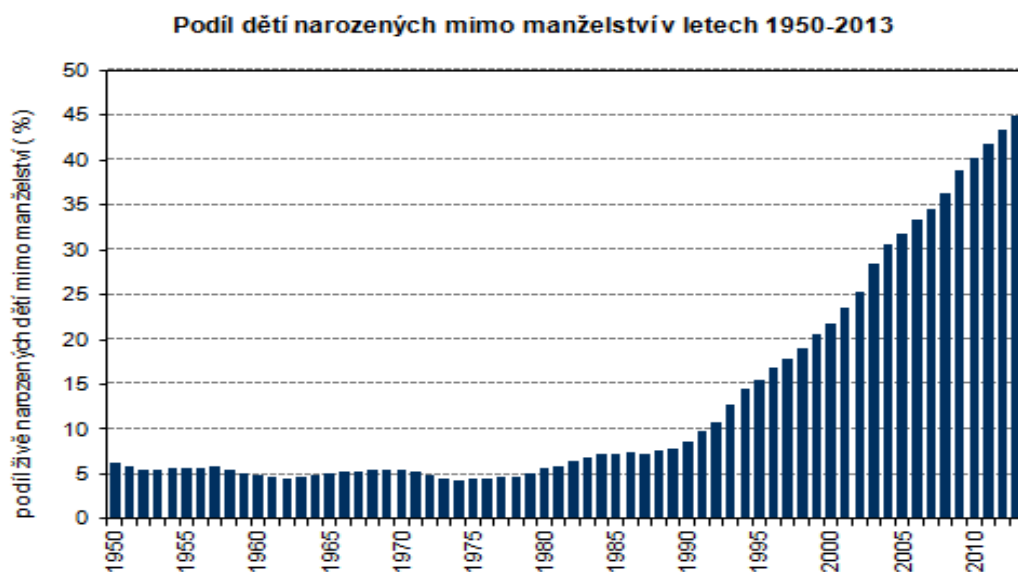
Počet úplných rodin klesá také díky možnosti rozvodů. Což, ale již není novodobý problém, neboť jak můžeme vidět, počet rozvodů stoupá již od roku 1960. Čímž ovšem nelze uvádět, že úplných rod je takové množství jak kvůli možnosti rozvodu. Jak je možné vidět, ve výše uvedeném grafu, také počet uzavřených sňatků klesá a to až geometrickou řadou. Kdy například v roce 1972 bylo uzavřeno něco okolo 10 000 sňatků již v roce 2005 to byla jen polovina, tedy necelých 5 000 sňatků. A tím právě vznikají rodiny neúplné.

2.3.5 Neúplná rodina

Neúplných rodin k roku 2013 činili 11% a to z počtu úplných rodin, jiných typů rodin a jednotlivců. Přičemž se nezdá, že výše uvedené procento, a to například s porovnáním úplných rodin, kterých je 60,3%, by bylo nějak významné v naší společnosti. Tedy dalo by se dokonce říci, že neúplné rodiny v naší společnosti tvoří poměrně malou část. A přesto se nepříliš ojediněle setkáváme s pojmem matka nebo otec samoživitelé.

Neúplné rodiny ve většině případů tvoří ženy s dítětem nebo dětmi. Jedná se až o 81% z celkového počtu neúplných rodin. Lze tedy říci, že nejde o úplně ojedinělou situaci. Nejčastěji tedy zůstává na výchovu dítěte nebo dětí matka samoživitelka a je pouze malé procento mužů anebo jiných členů rodiny, nejčastěji prarodič, kteří by se o dítě starali sami.

Graf č. 2: Děti narozené mimo manželství

Zdroj: Aktuálně.cz, <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/statistika-mimo-manzelstvi-se-narodilo-40-procent-deti/r~i:article:766682/>

Ve výše uvedeném grafu můžeme vidět velmi zřetelně vzrůstající sloupce, ukazující nárůst narozených dětí mimo manželství, tedy do neúplných rodin. Jedná se o data nasbíraná od roku 1950 do roku 2013. K velkému nárůstu začalo docházet okolo roku 1992, což bychom mohli spojovat s uvolněním politického systému a nastolením demokratické svobody. Mladí lidé získali více možností a na neprovdané matky se již nehledělo opovržlivě. Celkový status rodiny získal ve společnosti nové místo. Sociální a jiné systémy zaměřené na rodinu změnili své zákony a začaly nejen rodinám, ale také rodiči samoživiteli více vycházet vstříc. Nastavení tohoto systému je výhodnější pro status neprovdané matky než pro rodinu jako takovou.

Počet dětí rodičů se mimo manželství se zvýšil od roku 1950 do roku 2013 v průměru až o 40%. Můžeme tedy říci, že se jedná o narůstající problém. Otázkou zůstává, čím je tento problém způsoben. Zda jde jen o změny behaviorální, či o změny v demografické.

Čím je toto všechno způsobeno či čím je to ovlivněno, bychom mohli vidět v následující kapitole zabývající se historickými změnami rodiny.

3 Historické změny rodiny

Rodina se vyvíjí ve společnosti již tisíc let. Mohli bychom o ní mluvit snad už od prvního vývoje člověka; nemůžeme ji však považovat za rodinu, která se podobá dnešnímu typu rodiny. Ráda bych probrala historický vývoj rodiny od pravěku do současnosti.

3.1 Pravěká rodina

Lidé v pravěku žili v tlupách, především z důvodu větší bezpečnosti a snadnějšího obstarání jídla. Nedožívali se vysokého věku, úmrtnost byla přirozenou součástí každodenního života. Ženy a muži měli velmi monotónní život. Jejich každodenní činnosti jim však zajišťovaly přežití. Žena většinu svého času trávila v jeskyni, kde se starala o oheň a pečovala o nejmenší děti. Muž byl lovec. Jeho hlavním úkolem bylo obstarání obživy a hlavně ochrana všech členů tlupy. Tlupa mohla mít až několik desítek, možná stovek členů. (Krebs 2007, 349)

3.2 Tradiční rodina

Nelze přesně datovat začátek tradiční rodiny. Přesto je velmi nedílně spojen s křesťanstvím. Tradiční rodina byla většinou vícegenerační. Velký počet členů tradiční rodiny napomáhal k lepšímu plnění všech jejích funkcí. Výuka probíhala v rodině, neboť ještě nebyla zavedena povinná školní docházka, přesto výuka nebyla nějak valná. Většinou se mladé dívky a ženy učily práce v domácnosti nebo ve statku. Mladí chlapci a muži většinou chodili do světa, kde se vyučovali různým řemeslům. Jejich naučené dovednosti poté uplatňovali při návratu do rodné vesnice. (Krebs 2007, 349)

3.3 Vliv industrializace

„První etapu významných proměn takto uspořádané tradiční rodiny zaznamenáváme až v 19. století, v období industrializace a s ní spojenou urbanizací, které byly doprovázeny silnými migračními pohyby za prací do měst a počátky liberalizace při uzavření sňatku.“ (Krebs 2007, 349). Industrializace neboli průmyslová revoluce napomohla k velké změně ve společnosti. Většina nově vznikajících podniků byla založena vyšší šlechtou, která nabízela

práci dělníkům a nižším vrstvám společnosti. Docházelo i k většímu uvolnění společenské morálky. Hlavně v oblasti rodiny a rodinného života došlo ke změnám. Mladí lidé již nebyli tolik vázáni normami, v oblasti sňatkovosti došlo k uvolnění morálky a sňatky již nebyly tak striktně podmíněny volbou rodiny. Dále mladí lidé odcházeli za prací do měst, opouštěli rodinné zázemí i kvůli penězům. (Krebs 2007, 349)

3. 4 Počátky rozvodovosti

Rozvody, dnes běžná součást rodinného života, v dřívějších dobách byly považovány za ojedinělý jev. Zákon o rozvodech vznikl ve 20. letech minulého století. Počet rozvodů, jak jsme si uváděli v grafu č. 1, neustále stoupá a to až do současné doby.

3. 6 Změny a trendy poválečné společnosti

Generace mladých lidí, kteří se narodili těsně před 2. světovou válkou nebo v průběhu 2. světové války, tedy v letech přibližně 1930 – 1945, odmítali již starý, tradiční způsob života. Na jedné straně došlo k větší stabilitě rodinného života, ovšem na straně druhé byl volný výběr partnera. Doba uzavírání sňatků a porodu prvního dítěte se posunula nad hranici 25 let. Tím se prodlužovala i doba osamostatnění od rodičů. Lidé začali prodlužovat svou délku studia, i ženy dostaly větší svobodu v této oblasti.

Velkým vynálezem byla antikoncepce, která dávala větší svobodu v sexuální oblasti. Ženy snadněji rozhodovali o své mateřské roli. To však také vedlo k snížení porodnosti, což budu více rozebírat v kapitole 4. 1. K jakým dalším trendům došlo a jak vypadá současná rodina dnes, naznačím v 5. kapitole. (Krebs 2007, 349)

3. 5 Pokles dětí

Změny ve společnosti přinesli i snižování počtu dětí v rodině. Těmito změnami můžeme rozumět emancipaci žen, zvyšování rozvodů či nástup hormonální antikoncepce. Možná bychom řekli, že nejprve docházelo k snižování v nižších vrstvách tehdejší společnosti, ale opak je pravdou. Nejprve začalo snižování počtu dětí ve vyšších vrstvách a teprve následně v nižších vrstvách. Všechny změny v dané společnosti začaly vznikat nejdříve v západní Evropě a postupně došlo k posunu do střední a východní Evropy. Vše bychom mohli posuzovat i z hlediska vzniku a rozšíření demokracie a změny městského života. (Krebs 2007, 349)

4 Funkce rodiny

V současné době určuje místo rodiny ve společnosti několik základních funkcí. Zastoupení a plnění těchto funkcí v rodině je součástí socializačního procesu nového člověka. Jak je každá funkce důležitá a mnohdy nezastupitelná, uvedu u jednotlivých funkcí v následujících kapitolách. Vyjmenování a definice funkcí jsou nejednotné. Knihy, zabývající se tématem rodina, definují rozdílné funkce v souvislosti s rodinou. Dalo by se říci, že rodina splňuje základní funkce, jimiž jsou biologická, emocionální, ekonomická, výchovná a sociální. Těmi se budeme konkrétně zabývat v následujících kapitolách, a to protože si myslím, že jsou nejdůležitější a ty by rodina měla plnit. Například Slovník základních pojmů z psychologie (Gillernová a spol. 2000,61) uvádí pouze čtyři základní funkce rodiny a těmi jsou reprodukční, materiální, výchovná a emocionální, kdežto kniha Sociální politika (Krebs 2007,348) uvádí funkci biologickou, ekonomickou a výchovnou a místo emocionální funkce funkci sociální. Také každý další autor uvádí jiné pojmenování funkcí. V následujících podkapitolách uvedu pět základních funkcí rodiny, jimiž jsou biologická, emocionální, ekonomická, výchovná a sociální funkce.

Podle Matouška a jeho knihy *Rodina jako instituce a vztahová síť „rodina usnadňuje lidem péči o děti a jejich výchovu.“* Matoušek dále uvádí: *„Kromě toho, že je rodina biologicky důležitá pro udržení lidstva, je také jednotkou společnosti. Reprodukce člověka jako organismus i jako bytost kulturní.“* (Matoušek 2003, 10). Měli bychom začít tím, že si řekneme, co to funkce rodiny vůbec je. Funkce rodiny jsou pojmy, které vystihují základní fungování rodiny. Co by rodina měla plnit pro její správné fungování a udržení ve společnosti. Jejich vzájemné propojení napomáhá k zlepšení rodinného soužití a fungování uvnitř i mimo rodinu.

Pokud budeme považovat rodinu za instituci, pochopíme její postavení a vzájemnou pomoc s ostatními institucemi naší společnosti. V dnešní době některé funkce rodina není schopna plnit nebo je plní pouze částečně. Dochází k přebírání zodpovědnosti za tyto funkce jinými institucemi naší společnosti. Jedná se tedy o to, že například školní zařízení přebere určitou část funkce výchovné a tím napomáhá rodině v jejích kompetencích. Nelze ovšem tvrdit, že by rodina proto přestávala fungovat. Jen se její postavení ve společnosti změnilo. *„Příčin poruch rodiny se zřetelem k dítěti je velké množství a jsou nejrůznějšího charakteru.*

Pramení z chyb v jednotlivých člancích systému jednotlivců – rodina – společnost a v jejich vzájemných interakcích.“ (Dunovský 1986:13) Čemuž by se tedy dalo rozumět, tak, že pokud vzájemné vztahy přestanou fungovat, přestávají fungovat i funkce rodiny.

Ovšem není to nedostatek pouze rodiny samotné, ale i požadavků, které společnost na rodinu klade. Nemůžeme ale jednoznačně říci, že tyto změny nastaly ze dne na den. V současné rodině dochází také k poruchám funkcí rodiny, kdy rodina není schopna ani částečně zastoupit své funkce přirozenou cestou. V následujících podkapitolách definuji jednotlivé funkce a uvedu jejich jednotlivé poruchy. Pro dobré zobrazení využiji tabulky a grafy.

4. 1 Biologická (reprodukční) funkce

Člověk je ve své přirozenosti bytost biologická. Pohlavní. Zde tedy vidíme, že pohlaví je možné považovat za věc přirozenou. Z hlediska zachování lidské populace je biologická funkce velmi důležitá. Z historických pramenů bychom mohli ovšem podotknout velmi důležitou zmínku – v sexuální funkci si ze začátku muž a žena nebyli rovni. A především způsobem, kdy muži měli výsadní právo, činit si ze ženy svůj majetek a například sex s jinou ženou u nich nebyl trestán. Kdežto žena za takový čin byla odsouzena a v prvních staletích našeho letopočtu i kamenována. Změna, v sexuálním postavení muže a ženy, nastala s emancipací žen. Kdy ženy dostali nové místo, novou roli ve společnosti. A tím i právě došlo ke změně v sexuálním životě ženy.

Ženy s nástupem emancipace, dostaly velkou řadu možností, kdy a za jakých podmínek mít děti. S nástupem antikoncepčních prostředků se ženám otvírá možnost rozhodování o plánovaném těhotenství.

Není podstatnou věcí, zda se biologická funkce odehrává v manželství či mimo ně, ale že se díky tomu narodí nový člověk, další generace tohoto světa. Reprodukční funkce je z určitého pohledu nenahraditelná a probíhá pouze mezi mužem a ženou, neplatí to však stoprocentně. V současné době totiž funkci biologickou (reprodukční) můžeme částečně nahradit pomocí umělého oplodnění nebo adopce.

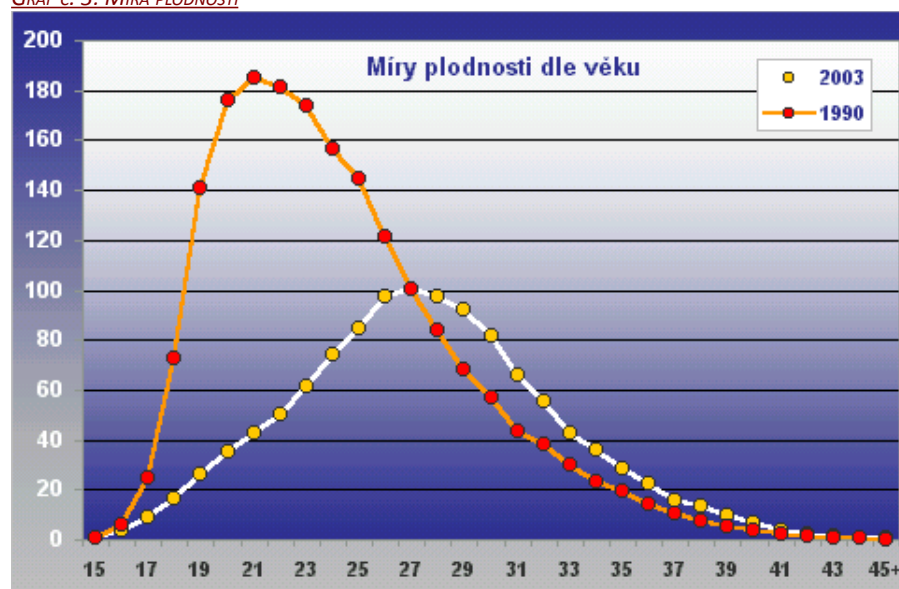
V kterých oblastech je reprodukční funkce ovlivněna, ve kterých dochází k poruchám. Jedná se o zdravotní rizika, ekonomická rizika či názory lidí.

4. 1. 1 Porucha funkce biologické (reprodukční)

Když mluvíme o poruchách funkce biologické (reprodukční), mluvíme o stavu, kdy se do rodiny z nějaké příčiny nerodí děti nebo se rodí děti postižené. Jaké to jsou příčiny, to bychom, rozebrali v následujících odstavcích.

Prvním problémem, který bychom s biologickou funkcí spojili, jsou zdravotní problémy. Problémem může být zdravotní stav jednoho nebo obou manželů či partnerů. Následující graf znázorňuje, jak klesá míra plodnosti. Když mluvíme o míře plodnosti, mluvíme o hodnotách, kdy je tělo nejlépe připraveno na to mít dítě, které je spojené s věkem a biologickými funkcemi tvorby vajíček u žen a spermií u mužů.

GRAF Č. 3: MÍRA PLODNOSTI

Zdroje: Český statistický úřad

Podle uvedených hodnot z roku 1990 a 2003, můžeme vidět markantní rozdíly v plodnosti i podle věku. V roce 1990 byly ženy i muži nejplodnější mezi 17. a 27. rokem života. V tomto období většina z nich zakládala rodinu a očekávala prvorozeného potomka. Kdežto v současné době se míra plodnosti posouvá mezi 23. až 27. rok života a velmi poklesá. Spousta mladých žen a mužů nejprve ukončují středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání a budují své pracovní postavení, teprve poté zvažují založení rodiny. Jejich věk pro první dítě se pohybuje až okolo 30. roku života. S tímto rozhodnutím ovšem nastávají problémy. Jak jsem již uvedla výše, nejplodnější období je mezi 20 a 26 rokem života ženy. Se stoupajícím věkem plodnost klesá. V některých případech (pokud mají páry problémy

s početím) postačí upravení životního stylu. Přestat kouřit, změnit stravovací návyky nebo cvičení. Pokud se tímto způsobem problém nemožnosti oplodnění nevyřeší, nastupuje pomoc odborníků.

Touto pomocí nemusíme hned myslet umělé oplodnění, ale například pomoc sexuologů nebo psychologů. Tito specializovaní odborníci mohou pomoci páru najít náhradní řešení nebo pomohou odhalit problém, který brání možnosti oplodnění. Například strach nebo nejistota z možnosti početí dítěte může být podvědomým problémem. Člověk si ho nepřipouští a tím pádem ho neumí sám vyřešit. Ale může to být i problém daleko závažnější.

Druhotnou poruchou, která s biologickou funkcí souvisí, je ekonomický faktor. Neboť finanční zajištění rodiny je velmi důležité i pro další funkce jako například výchovnou funkci. Nejvíce jsou finanční stránkou věci ovlivněni mladí lidé. Ti se rozmýšlejí, zda mít děti. A také zda mít jedno nebo více dětí. Je to také ovlivněno prodlužováním délky studia a získávání pracovního uplatnění. Na základě toho vlastně dochází k prodlužování věku pro první dítě, což jak bylo řečeno výše, je okolo 30 roku života. Toto tvrzení mohou doložit vlastním výzkumem. Takže to uvedu v následující tabulce, č. 4. Jak je rodina finančně nákladná, záleží na tom, jaké hodnoty si dáme do popředí.

Tabulka č. 2: Věk pro první dítě

Věk	18 – 25	25 – 35	35 a více	Nikdy
Hodnoty	17	86	1	3

Zdroj: vlastní výzkum

Pokud se již rozhodneme kvůli finanční stránce dítě mít či nikoli i tento problém je od státu určitým způsobem zajištěn. Příspěvky na dítě, rodičovské příspěvky a jiné dávky pomáhají rodinám v překonání krátkodobých i dlouhodobých problémů rodiny.

4. 2 Emocionální (citová) funkce

Emoce neboli city jsou již od narození součástí lidské bytosti. Jejich projevy dáváme najevo pocity libosti a nelibosti. Rozvoj citů je pro každou bytost nesmírně důležité. City, které si vybudujeme v primární rodině, si ponese do rodiny sekundární. Pokud člověk získá nějaké špatné zkušenosti a je citově nevyrovnaný, nese si to po celý svůj dospělý život. Emocionální funkce je jednou z nejdůležitějších funkcí rodiny. Tato funkce navazuje na všechny funkce ostatní a při poruše může dojít i k problémům v rodině. Jde o citový vztah mezi členy rodiny. Cit můžeme prožívat pozitivně nebo negativně. V rodině jsou emoce důležitou složkou. Lásky, žárlivosti, strachu, přátelství nám mohou pomoci v budování vztahů mezi manželi, dětmi, prarodiči, strýci a tetami. (Vacínová a Langová 2011, 57)

„Emoce jsou základem vývojového procesu, stimulují rozvoj mnoha dalších psychických funkcí. Pro děti raného věku jsou emoční projevy primárním prostředkem komunikace. Potřebuje vyjádřit svoje aktuální pocity a k tomu slouží vnější projevy emocí: dítě tak dokáže ostatním lidem sdělit, co cítí, dávno před tím, než se naučí mluvit.“
(Vágnerová 2005, 96 - 97)

4. 2. 1 Porucha funkce emocionální (citové)

Pokud dojde k poruchám emocionální funkce, má to velký dopad na celou složku rodinného života, včetně vztahu ke společnosti. Porucha emocionální funkce má velký dopad na ostatní funkce, převážně na biologickou (reprodukční), neboť lidé používají sexuální stránku bez citů, lidé se berou velmi mladí a jejich chování je nezodpovědné a tím mohou vznikat další problémy. Děti, které se rodí pod vlivem těchto neuvážeností, jsou nechtěné, neplánované.

V následku emočního výkyvu či problému může dojít až k syndromu týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte (více syndrom CAN). Cit, vztah je přeměněn až na závislost, která pokud je vyprovokována může dojít právě k syndromu CAN. Jedná se již spíše o používání citů nejhorším možným způsobem.

Ale abychom nemluvili o příliš negativních důsledcích, také přehnaná láska, péče a starostlivost mohou mít za následek negativní až škodlivý vliv na dítě. Dítě pocítuje starost a jistotu, má se na koho obrátit. Rodiče neustále pomáhají dítěti. A to v některých případech může vést až k neosamostatnění se dítěte. Může sice dojít k založení prokreační rodiny, ovšem jeho vztahy jsou buďto neustále směřovány do primární rodiny nebo stejným přehnaným způsobem uplatňovány na děti vlastní.

Ovšem problémy s emocionální funkcí jsou také spojeny již s rodinným životem. Pokud dojde k tomu, že manželé ztratí vzájemnou citovou vazbu, může jít až o zátěž pro celou rodinu. Jde především o zatížení rodiny způsobem rozvodu rodičů. Dopad rozvodů na děti je pořád veliký. Ve většině případů dochází k tomu, že si děti kladou za vinu rozvod rodičů a jejich psychika je narušena. Pokud jsou ohroženy práva a zájmy dítěte je potřeba, aby došlo k zásahu státu. Citová funkce je funkcí nenahraditelnou.

4. 3 Ekonomická (zabezpečovací) funkce

Funkcí ekonomickou je myšleno materiální zajištění všech členů rodiny. Jedná se především o zajištění bydlení, oděvu, obživy, výdajů spojených se vzděláváním a prací. Jejím hlavním úkolem je tedy zajištění všech členů dané rodiny. Každý výdělečně činný člen rodiny je také, například ve formě daní, přínosný společnosti. I díky možnostem stejného vzdělání a pracovního uplatnění pro ženy i muže, jsou podmínky v rodině rovnocenné. Tím dochází k minimalizaci rozdílů v rolích. Rodina, pokud je funkční, si navzájem vypomáhá finančně i mezi ostatními příbuznými. Převážně pokud dojde k nějakým přírodním nebo jiným katastrofám. Dalo by se říci, že v naší společnosti je díky systému zabezpečení rodiny, funkce ekonomická vždy zajištěna.

4. 3. 1 Porucha ekonomické (zabezpečovací) funkce

Problémy ekonomické funkce jsou vázány na patologii rodiny. Ekonomická funkce je podmíněna některými patologickými rysy osobnosti – „*například mentální retardací rodičů, nějakou jejich psychickou anomálií, alkoholismem, delikvencí, příživnictvím a podobně.*“ (Dunovský 1986:14). Pokud rodiče svou roli tak jak mají, je zřejmé, že nelze se o rodinu postarat. Rodina je závazek na celý život. Ekonomicky podporovat své děti je někdy úkol do dokončení přípravy na budoucí povolání. Když rodiče nemohou finančně podporovat své děti, může dojít k nedostatku v jejich rozvoji. Jde tedy o problém, jenž se váže nejen na ekonomické zajištění, ale také o socializaci a rozvoj dítěte.

Mezi problémy ekonomické funkce se obvykle řadí nezaměstnanost jednoho nebo obou rodičů. Nejde pouze o to, že by rodiče nechtěli pracovat. Z některých důvodů to prostě nelze. Díky nedostatečné kvalifikaci, základnímu vzdělání nebo nedostatku pracovních míst. Jak můžeme vidět v některých krajích České Republiky, pracovní uplatnění je těžké, viz tabulka 4.

Tabulka č. 3 Nezaměstnanost

Území, kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ČR celkem	6,59	5,75	4,49	4,51	7,12	7,40	6,77	7,37	8,17
Hl. m. Praha	2,64	2,29	1,80	1,82	3,24	3,61	3,59	4,16	5,14
Středočeský	4,69	4,01	3,22	3,43	5,51	6,09	5,62	6,13	6,90
Jihočeský	4,92	4,19	3,35	3,65	5,92	6,39	5,81	6,38	7,10
Plzeňský	4,94	4,30	3,41	3,98	6,50	6,64	5,75	5,94	6,45
Karlovarský	7,92	7,07	5,58	5,82	8,66	8,94	7,98	8,51	9,33
Ústecký	11,30	10,20	7,88	7,32	9,87	10,23	9,79	10,47	11,47
Liberecký	5,74	5,18	4,35	5,03	8,29	8,06	7,34	7,75	8,46
Královéhradecký	5,41	4,73	3,52	3,62	5,96	6,28	5,68	6,55	7,31
Pardubický	6,10	5,15	4,01	4,50	7,32	7,45	6,50	7,03	7,45
Vysočina	6,02	5,23	4,21	4,72	7,72	8,10	7,16	7,63	8,05
Jihomoravský	7,52	6,49	5,15	5,08	8,05	8,45	7,61	8,15	8,94
Olomoucký	7,53	6,44	4,81	4,89	8,86	9,08	8,33	8,93	9,79
Zlínský	6,55	5,63	4,43	4,53	7,98	7,91	7,00	7,82	8,34
Moravskoslezský	10,18	8,98	6,87	6,08	8,88	9,04	8,31	9,18	10,47

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, tabulka 05. 08., stav k 31. 12.

Nezaměstnaných rok od roku přibývá. Díky přesunu velkých podniků do výhodněji ekonomicky zajištěných zemí nebo do zemí s nižšími náklady na výrobní sílu, lidé ztrácejí zaměstnání. Což lze velmi dobře zpozorovat v následující tabulce, viz tabulka č. 5, kde je dobře vidět poměr mezi uchazeči o zaměstnání a volnými pracovními místy. Propast, která zde nastává, se neustále prohlubuje. Jak lze vidět, v roce 1997 byl rozdíl volných pracovních míst a uchazečů o zaměstnání minimální.

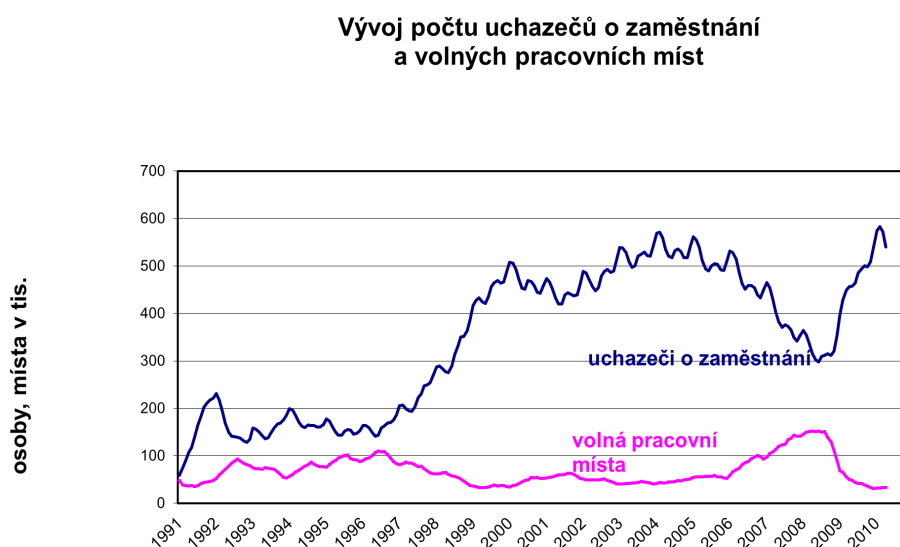
Tabulka č. 4: Rozvody podle krajů

Rozvody podle krajů v roce	2010	2011	2012	2013
Praha	3524	3220	2788	3002
Středočeský	4130	3615	3614	3793
Jihočeský	1863	1807	1595	1474
Plzeňský	1626	1630	1452	1613
Karlovarský	1028	891	880	879
Ústecký	2573	2319	2294	2252
Liberecký	1351	1296	1142	1311
Královéhradecký	1640	1459	1354	1543
Pardubický	1281	1258	1257	1275
Vysočina	1328	1105	995	1125
Jihomoravský	3548	2945	3001	3000
Olomoucký	1823	1733	1526	1713
Zlínský	1472	1415	1327	1381
Moravskoslezský	3596	3420	3159	3279

Zdroj: český statistický úřad

Ovšem jak můžeme vidět v tabulkách 4 a 5, a porovnat data v nich uvedená, se stoupajícím počtem nezaměstnaných v letech 2010 až 2013 se počet rozvodů nemění. Takže by se tedy dalo říci, že nezaměstnanost i když stoupá, nemá přílišný vliv na rozvody. Nelze s určitostí konstatovat, čím je to způsobeno. Zda se rodina v době krize více semkne či ekonomické podmínky způsobené nezaměstnaností způsobí, že manželé nechtějí dávat peníze za rozvod.

Graf č. 4 Počet uchazečů o zaměstnání a pracovních míst

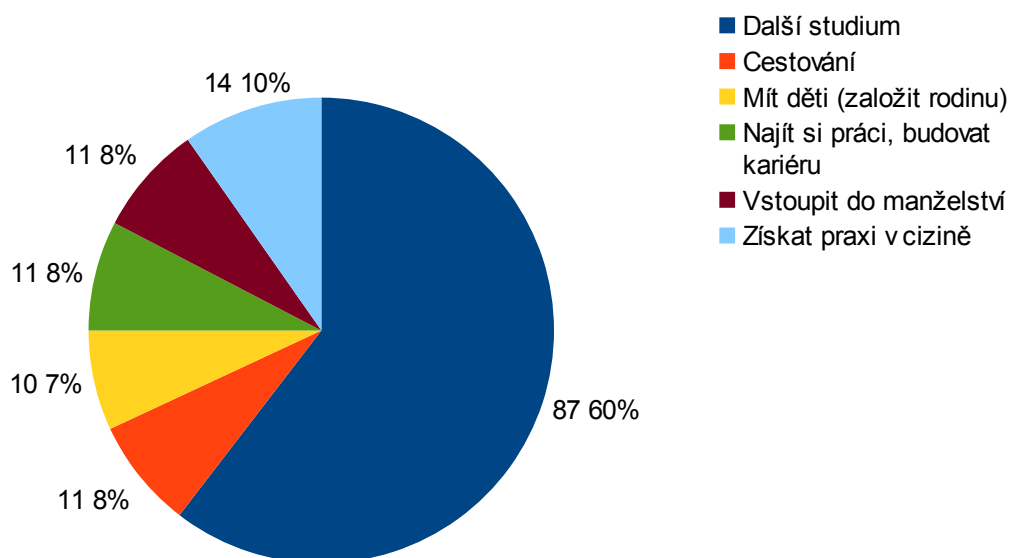
Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/8753>

Jedná se o problém společenský. Se stoupající nezaměstnaností se mění i ekonomické rozdělení společnosti. Lidé více využívají sociální dávky a prohlubuje se propast mezi společenskými vrstvami.

Ekonomická funkce rodiny je podle mého názoru jednou z nejdůležitějších a musím osobně říci, že v jejím rámci pozoruji velké problémy pro mladé lidi. Hlavní problém, který bych ráda nastínila, je špatné pracovní uplatnění. Absolventi středních i vysokých škol velmi těžko hledají práci ve svém oboru v místě svého bydliště. Z tohoto důvodu mladí lidé odcházejí za prací do měst nebo odjíždějí i do jiných států. Tím dochází k přerušení úzkých vazeb v rodině a dochází k její nestabilitě. Což bych ráda ilustrovala vlastním výzkumem, kdy na otázku, co by mladí lidé chtěli dělat po ukončení současného studia, měli možnost výběru

z několika možností. Přičemž nejčastějšími odpověďmi, jak můžeme vidět v následujícím grafu, bylo další studium a získání praxe v rodině.

Graf č. 5: Možnosti po ukončení současného studia

Zdroj: vlastní výzkum

Ekonomická stránka rodiny je pro každého jinak důležitá. Je možné ji vnímat jako hmotný standard rodiny nebo i jako obyčejnou součást rodiny. Někdo potřebuje doma dva televizory, jiný bazén a dalšímu postačí něco jiného. Tím se utváří náš ekonomický status ve společnosti.

Dnešní mladí lidé nejčastěji odkládají založení rodiny a sňatek z důvodů obav z ekonomického zajištění. Získání praxe a prvního zaměstnání dnes není snadné a proto tyto rozhodnutí odkládají. Problémem mladých začínajících rodin je také vlastní bydlení. Většina na vlastní bydlení nedosáhne a ani nejsou volné byty k dispozici.

4. 4 Výchovná funkce

Výchova začíná v rodině, kde se děti naučí základním hygienickým návykům, řeči, mravním a společenským normám. Děti se ve 3 letech začínají učit napodobovat. Napodobují své rodiče, popřípadě lidí, kteří dohlízejí na jejich výchovu. Učí se od nich své role, a pokud rodina nefunguje tak, jak by měla, odnesou si i negativní vzor.

Před zavedením povinné školní docházky panovnicí Marii Terezií v roce 1774, se na výchově dětí podílela celá rodinná generace. O malé děti se převážně staraly starší děti z rodiny nebo prarodiče. Když děti dorostly do určitého věku, začaly vypomáhat v zemědělství nebo odcházely do výuky nějakého řemesla.

Lze tedy říci, že škola a její místo ve výchovné funkci je podstatné pro rozvoj osobnosti dítěte. Ovšem pokud není základ výchovy již z rodiny, škola jako instituce zmůže jen velmi málo pro výchovu člověka.

4. 4. 1 Poruchy výchovné funkce

Vychovávat děti je nejen finančně náročné, ale také velká zodpovědnost. Jsou lidé, kteří výchovnou funkci nezvládají. Nemají správné předpoklady pro výchovu dětí. Jejich děti nedostávají potřebné podněty pro správný vývoj. Výchova dítěte začíná již v období novorozence. Výchova je důležitou součástí pro osvojení společenských hodnot, učení hygienických návyků, kulturních a společenských zvyklostí.

V současné době funkci vzdělávací již neplní pouze rodina sama či starší obyvatelé obce, ale školská zařízení. Jejich zřizovatelem je stát, město, obec či soukromá osoba. Rodina se může více věnovat jiným věcem, například zaměstnání, než vzdělání vlastních dětí. Ovšem naučit základní hygienické návyky je úkolem rodiny. Při nástupu dítěte do mateřské školky, jeho výchovu v těchto institucích přebírá učitel či učitelka. Přičemž rodiče by neměli na výchovu svých dětí v této chvíli zanevřít. Měli by se zapojit do komunikace se školou a napomáhat učiteli, aby výchova měla správný efekt a účinek. V základní škole se dítě dostane do kolektivu vrstevníků, začíná se s nimi srovnávat a poznává i nové zvyky a tradice jiných rodin.

„Jiné rodiny zase s předáním dítěte do péče školy rezignují na jeho kontrolu a ponechávají jeho výchovu „ulici“. (Matoušek 2003, 70). Jinými rodinami rozumíme rodiny sociálně a ekonomicky slabší, etnicky odlišné, nelze ovšem tyto rodiny všechny odsuzovat stejně. Rodiče by ovšem měli mít neustále vztah ke svému dítěti v oblasti vzdělání a především by na dítě neměli klást příliš vysoké nároky na jeho známky. Důležité je trávení společného času celé rodiny. Na otázku společného trávení volného času rodiny se obracím ve výzkumu k praktické části bakalářské práci. Zjištěná data, kolik společného času tráví rodina pohromadě, bych zde ráda uvedla, pro představu.

Tabulka č. 5: Společně trávený volný čas

Týden	1 – 2 hod.	3 – 4 hod.	1 – 2 dny	Více dní	Jak, kdy
	9	16	9	9	53
Víkend	1 – 2 hod.	3 – 4 hod.	1 – 2 dny	Více dní	Jak, kdy
	10	12	13	9	52

Zdroj: vlastní výzkum

V současné době si rodina může vybrat školní zařízení, do kterého bude dítě docházet. Neboť i metody vzdělání se v každém zařízení liší. Dnes například můžeme využívat metody vzdělání škol s alternativními metodami. Škol, které využívají je velké množství a jejich spektrum zájmů je široké. Typem těchto zařízení můžeme být například Montessori, Daltonská nebo Lesní školky. Každý druh tohoto zařízení se zaměřuje na jinou metodu a skupinu dětí. U nás zatím školky a školy tohoto druhu nejsou příliš běžné, ale ve světě jsou hojně využívány.

V současné době je největším problémem syndrom hyperaktivního dítěte. Děti jsou nesoustředěné, nepozorné. Ale chyba nastává již v rodině, rodiče na děti nemají čas. Děti tráví mnoho času v přítomnosti televize a počítače. K tomu dochází i nevhodnou stravou s příliš mnoha cukry a tuky. Nejsou upevňovány jejich dobré společenské návyky, jako například slušné chování.

4. 5 Sociální funkce

„Rodina poskytuje základní sociální jistotu a bezpečí, v níž se uspokojují základní životní potřeby jejích členů, kteří si s přihlédnutím ke svým možnostem a schopnostem poskytují vzájemně ochranu, podporu a pomoc.“ (Krebs 2007, 267)

Sociální funkce je důležitou součástí vývoje dítěte. Socializace probíhá již v období kojeneckém a batolecím. *„Sociální stimulace má větší význam než podněty z jiné oblasti, protože ve větší míře uspokojuje všechny **základní potřeby dítěte**: potřebu stimulace a smysluplného učení, protože sociální podněty bývají přitažlivější a subjektivně významnější, i potřebu citové jistoty a bezpečí, kterou v raném věku saturuje především matka, ale později i další lidé.“ (Vágnerová 2005, 99)*

4. 5. 1 Problémy sociální funkce

Problémem sociální funkce je začlenění se do společnosti. Socializace jedince je nedílnou součástí vývoje dítěte. Pokud dítě nedostane sociální návyky, jeho budoucnost je ohrožena v oblasti začlenění se. Pro správnou socializaci dítěte jsou důležité rozmanité podněty. Pokud dítě tyto podněty nemá, nebo jsou monotónní, jeho sociální vývoj je ohrožen.

„V rámci mezilidské interakce získává potřebné zkušenosti, rozvíjí se jeho schopnosti a dovednosti.“ (Vágnerová 2003, 99). Proto, když dítě nezíská potřebné navázání mezilidských vztahů, vztahů s matkou a otce, s jinými příbuznými, mohou nastat problémy, které si dítě bude se sebou nést do budoucna. Navázání partnerského vztahu je těžší a nesnadné. Může dojít k promiskuitě, rozchodům a rozvodům. A spirála problému se neustále nabaluje. Dětem, kterým v primární rodině nebyly uspokojeny základní lidské potřeby, nemají vštěpené potřebné návyky, a proto nemají potřebu uspokojovat potřeby svých dětí.

5 Shrnutí teoretické části

V teoretické části bakalářské práce jsme si uvedly definice rodiny, které jsou v současné době nejčastěji používány. V druhé kapitole se ještě zabýváme typy rodiny a tím, co je to rodina úplná a neúplná a jejich postavení ve společnosti. Určili jsme si, jaká definice bude provázet celou práci a proč tomu tak je.

V dalších kapitolách jsme si uvedli historické změny rodiny. Mezi historické změny řadíme pravěkou rodinu, tradiční rodinu, důležitost zásahu industrializace pro rodinu. Také uvádíme, kdy a proč vznikly rozvody a jaký mají vliv i v současné době. A nakonec tuto kapitolu zakončíme změnami a trendy poválečné společnosti.

Poslední a závěrečná kapitola se zabývá funkcemi rodiny a převážně jejich problémy. Neboť jejich dopady jsou spirálou společnosti. Proč tomu tak je a k čemu to může vést.

V celé teoretické části se snažím čtenáři pouze přiblížit problémy týkající se rodiny. Nejde o výčet jednotlivých problémů, neboť se stává velmi málo, že by rodina měla takové množství na sebe se navazujících problémů, které by bránily k úplné nefunkčnosti rodiny. A také je mnou snahou přiblížit čtenáři, jak tyto problémy vznikaly v historickém kontextu. Vždyť jen díky historickým, vývojovým souvislostem, lze pochopit úplný kontext rodiny. Tedy rodiny dnešní, postmoderní.

6 Úvod praktické části

V praktické části bakalářské práce byl proveden výzkum, který navazuje na předchozí teoretickou část. Tímto výzkumem se snažím zjistit pohled dnešních mladých lidí na situaci rodiny. Hlavní myšlenkou celé praktické části je dozvědět se, zda rodina má v naší společnosti budoucnost. Jestli mladí lidé chtějí zakládat rodiny vlastní, a jaký vlastně mají na rodinu pohled.

Pro sběr dat bylo využito dotazování, konkrétně formou dotazníkových banketů. Definici dotazníku jsem si vybrala z knihy Psychologická diagnostika dospělých, která dotazníky definuje následovně: *„Dotazníky jsou psychodiagnostické metody založené na subjektivní výpovědi vyšetřované osoby o jejich vlastnostech, citech, postojích, názorech, zájmech, způsobu reagování v nejrůznějších situacích a tak dále.“* (Svoboda 1999: 221). Dotazníky byly distribuovány studentům Klatov.

Sestavený dotazník obsahuje orientační informace pro respondenty, které vysvětlují účel dotazníku a sedmnáct otázek. Otázky jsou řazeny podle důležitosti jejich výpovědi. Odpovědi na otázky jsou z poloviny formou otevřených a formou uzavřených otázek. U uzavřené formy otázky využívám odpovědi formou ano – ne a u některých formou Likertovy škály s pěti možnostmi odpovědi. Například velmi mnoho – mnoho – středně – málo – velmi málo. Otevřené otázky jsou formulovány tak, aby respondenti měli možnost jen krátké odpovědi, pouze několika slovy. Náročnost a srozumitelnost otázek je sestavena tak, aby odpovídala cílové skupině. Je tedy snaha přizpůsobit se používané mluvě a výrazům.

Cílová skupina respondentů jsou převážně mladí lidé ve věku od 14 do 20 let: žáci posledních ročníků základních škol, studenti středních škol a víceletých gymnázií. Také z velké části využiji svou práci s dětmi a mládeží z etnických menšin, abych porovnála jejich názory na rodinný život. Účelem výzkumu bude posouzení pohledu na situaci dnešní rodiny a názory převážně mladých lidí na otázku, zda má rodina v naší společnosti ještě nějaké místo a budoucnost.

Touto otázkou jsem se začala zabývat hlavně z toho důvodu, že dochází ke stále zvyšující se rozvodovosti nejen u dlouholetých manželství, ale také u spousty mladých

krátkodobých manželství. Dalším ukazatelem, který vede spíše k názoru, že současná rodina již není rodinou moderní, tedy potřebnou, jsou mimomanželské děti, které mají oba dva rodiče. Rodiče těchto dětí z velké části nežijí v manželském svazku, žijí pouze (jak se dnes používá) „na hromádce“. V nemalém množství případů společně již vůbec nežijí (ještě před narozením dítěte).

Každou z otázek v dotazníku budu vyhodnocovat zvlášť. Vyhodnocovat budu v několika kategoriích a každá odpověď bude zaznamenána v grafu s číselnou a procentuální hodnotou. Grafy budou převážně koláčové a barevně označené s legendou. „Úlohou výzkumníka je z tabulek a grafů „vytáhnout“ důležitá zjištění.“ (Gavora 200,162) Posledním bodem celého výzkumu bude celkové vyhodnocení dotazníků.

Hypotézy:

1. Respondenti, jejichž rodiče jsou rozvedení, budou k založení rodiny opatrnější, než respondenti, jejichž rodiče rozvedeni nejsou.
2. Respondenti ovlivnění náboženstvím mají kladnější vztah k rodině než respondenti ateisté.
3. Rodiče respondentů se středním a vyšším vzděláním ovlivňují své děti k dalšímu studiu, oproti rodičům se základním vzděláním a vyučením, čímž dochází k odkladu věku pro založení rodiny.

6. 1 Hodnocení výzkumu

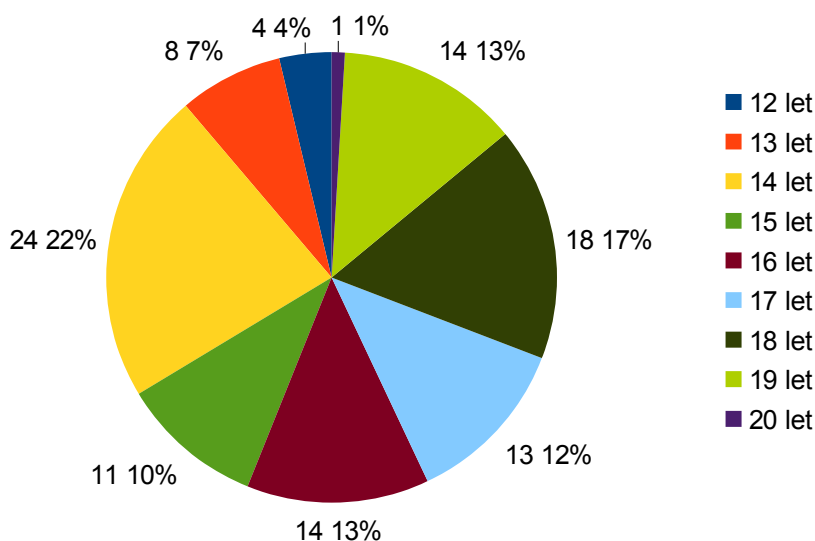
6. 1. 1 Osobnostní otázky

Tento typ otázek je zaměřen o výpovědi ze strany respondenta. Tedy o jeho věku, současném studiu, vzdělání rodičů, rozvod rodičů, náboženské vyznání a současný vztah.

Celkově bylo distribuováno 110 dotazníků, z tohoto množství se navrátilo 108 vyplněných dotazníků. Jeden dotazník byl ještě vyřazen při vyhodnocování dat. Věk respondentů se pohyboval v rozmezí 14 – 20 let. Ve výzkumném vzorku je více žen než mužů. Žen bylo 74 a mužů 33. Tento rozdíl byl z největší pravděpodobností způsoben větším zájmem žen zapojení se do výzkumu v rámci práce ve školách.

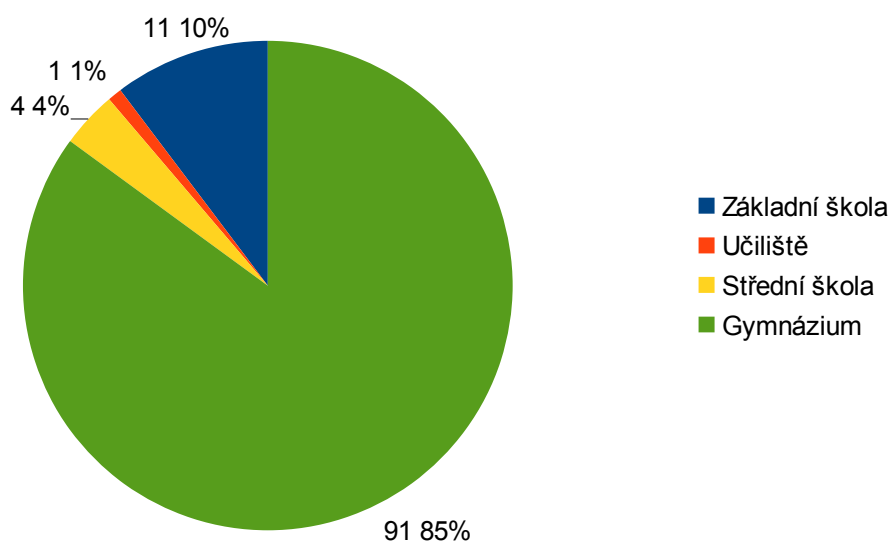
Věk respondentů, jak již bylo řečeno výše, byl věk respondentů od 12 – 20 let. Nejčastěji se objevuje věk 14 a 18 let. Jde tedy o žáky základních a středních škol. Respondenti zodpovídali na otázku 3, která se vázala na současné studium. Zde došlo k výraznému nepoměru zodpovězení. Nejvíce respondentů označilo současné studium na gymnáziu. Tento nepoměr vznikl hlavně z důvodu toho, že studenti gymnázia tento dotazník zodpovídali jako vzorový úkol v hodinách českého jazyka. Ostatní studenti učilišť, středních škol a základních škol se do tohoto výzkumu zapojili pouze dobrovolně.

Graf č. 6: Věk respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

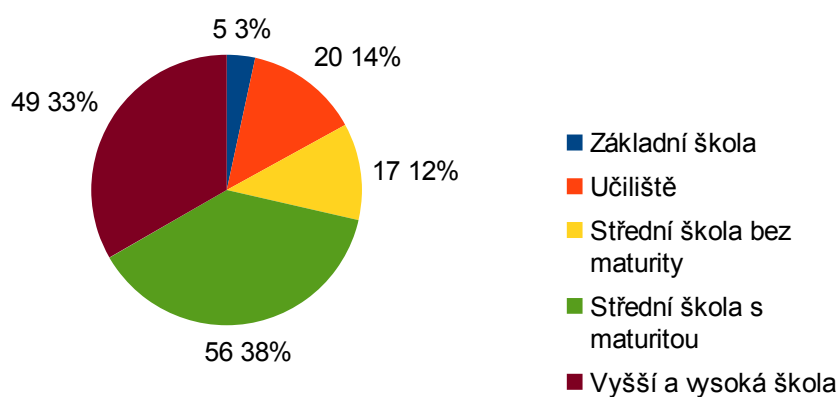
Graf č. 7: Současné studium respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Dalším zkoumaným výzkumem osobnostní typu bylo vzdělání rodičů. Tako otázka byla důležitá v rámci potvrzení hypotézy. Tedy, zda vzdělání rodičů ovlivňuje výběr k dalšímu vzdělání či zda si mladí lidé po ukončení stávající školy by volili jinou alternativu, než pokračující studium.

Graf č. 8: Vzdělání rodičů respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

V následujících otázkách, tedy otázky 5 a 6, se váží na to, zda jsou jejich rodiče rozvedeni či nikoliv. Popřípadě délka jejich rozvodu. Zde byl v celku překvapivý nepoměr. Tedy větší počet mladých lidí s nerozvedenými rodiči. Jedná se o 80 nerozvedených a 27 rozvedených z tohoto výzkumného vzorku. Podle českého statistického úřadu celkově došlo v roce 2013 ke 27 895 rozvodům k poměru 42 499 uzavřeným sňatkům. A například v roce 2002 došlo ke 33 704 rozvodů a 52 732 sňatků. Jak lze tedy vidět v poměru zjištěných údajů českého statistického úřadu a dotazníkového výzkumu, je tedy číslo k porovnání minimální.

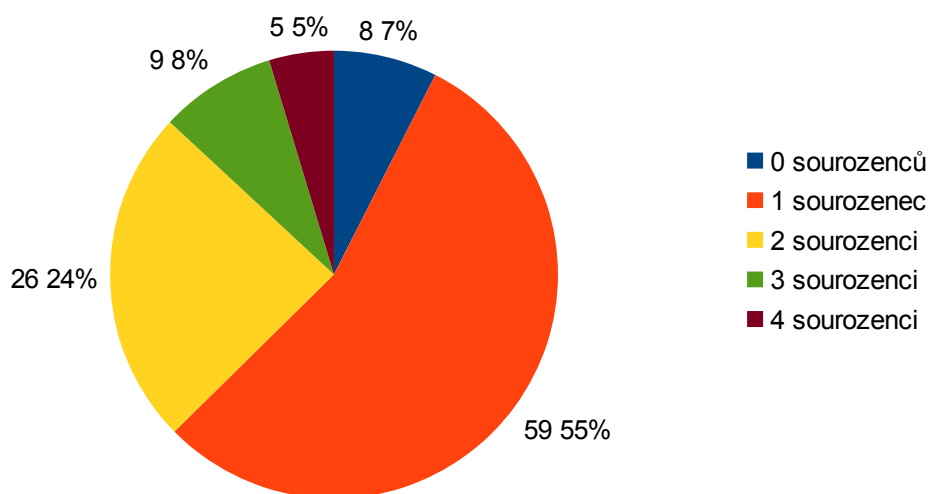
TABULKA Č. 6: POČET ROZVEDENÝCH PODLE DÉLKY ROZVODU

0 – 5 let	6 – 10 let	11 a více let
10	10	7

Zdroj: vlastní výzkum

Kolik mají respondenti sourozenců, bylo účelem zkoumání otázky číslo 7. Ve zkoumaném vzorku se objevili respondenti bez sourozenců i s několika sourozenci.

Graf č. 9: Počet sourozenců respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Největším počtem sourozenců byli 4. A nejčastějším počtem pouze 1 sourozenec. Což bych osobně konstatovala jako nepřekvapivý výsledek. Z takového počtu respondentů je překvapivě malý vzorek osob bez sourozenců.

Jednou z dalších otázek, na kterou respondenti odpovídali, bylo náboženské vyznání. V této otázce nebyla příliš velká pravděpodobnost, že by došlo k velkému počtu respondentů s vyznáním. Respondentů bez náboženského vyznání bylo z celkového počtu 81 a 26 respondentů označilo náboženské vyznání. Tento výsledek byl nakonec velmi překvapivý. Z možností výběru bylo stanoveno základní náboženství. Možnosti vyznání byli – křesťanská církev, židovská církev, buddhismus, hinduismus, Islám a jiné. Jak lze vidět v následující tabulce nejčastějším vyznáním byla křesťanská církev. Nikdo z respondentů neuvedl židovské vyznání a o víru v hinduistické vyznání. Z počtu 26 respondentů, kteří uvedli nějaké náboženství, bylo 8 respondentů mužského pohlaví.

TABULKA Č. 7: POČET LIDÍ S NÁBOŽENSKÝM VYZNÁNÍM

Křesťanská církev	20
Židovské náboženství	0
Budhismus	2
Hinduismus	0
Islám	1
Jiné	2

Zdroj: vlastní výzkum

V následující otázce zjišťuji, zda respondenti v současné době mají vztah či nikoliv. Konečný výsledek může působit jako překvapující, spíše negativním způsobem. Ale vzhledem k věku respondentů se jedná o výsledek očekávatelný. Vztah těchto mladých lidí ve většině případů není stálý a celoživotní.

TABULKA Č. 8: SOUČASNÝ VZTAH RESPONDENTŮ

Ano	25
Ne	82

Zdroj: vlastní výzkum

6. 1. 2 Názorové otázky

Tento typ otázek byl zaměřen již na konkrétní zjištění, jaká bude situace rodin v budoucnosti. Jedná se tedy o konkrétní zmapování situace budoucí rodiny. Tedy zda je rodina ještě věcí s budoucností a manželství již prázdným slovem. Otázky 10 až 20 tedy mají za úkol zmapovat tuto situaci a potvrdit stanovené hypotézy.

První z názorových otázek byla otázka, která zjišťovala vztah k uzavření budoucího manželství. Respondenti odpovídali zaškrtnutím z možností ano nebo ne, zda by jednou rádi uzavřeli manželství. V celkovém počtu respondentů, bylo pouze 10 respondentů, kteří v současné době neuvažují o uzavření manželství a dávají raději přednost jiné formě vztahu. Jde tedy vidět, že se jedná o dominantní formu budoucího rodinného života. Celkový výsledek v této otázce byl překvapením. Více se dalo očekávat, že mladí lidé budou dávat přednost jiné formě svazku než manželství. Z počtu 10 respondentů bylo pro jinou formu svazku 3 muži a 7 žen.

Mezi jiné formy svazku bylo řazeno druh/družka, single, registrované partnerství a pouze přítel/přítelkyně. V následujícím grafu je uvedeno čemu z těchto možností dávají mladí lidé přednost.

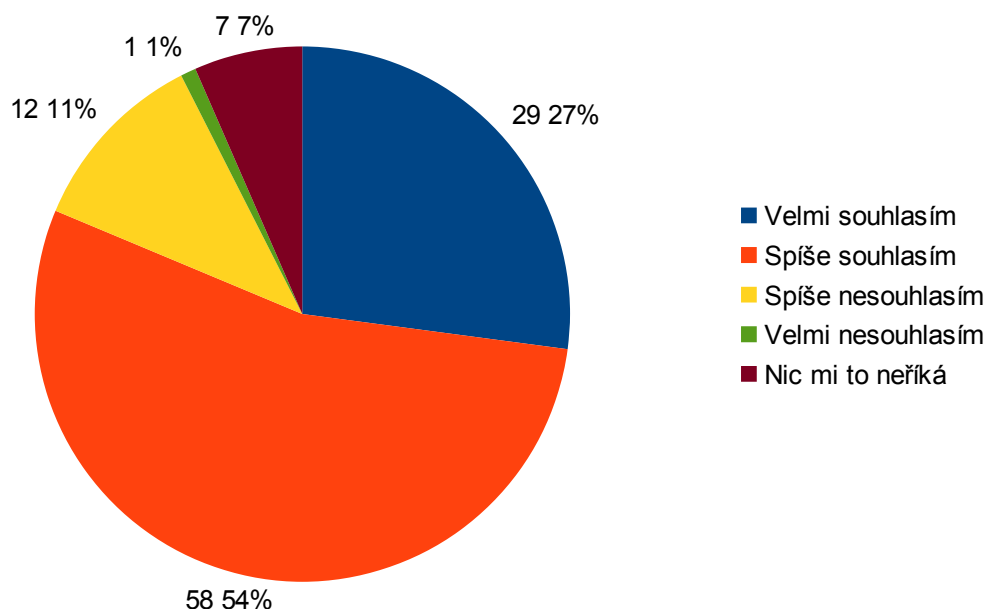
TABULKA Č. 9: JINÉ FORMY RODINY

Druh/družka a pouze přítel/přítelkyně	Single	Registrované partnerství
7	2	1

Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti se v následujících otázkách, tedy otázce 12) *Rodina stojí mnoho peněz. A proto než ji založím, potřebuji si našetřit nějaké peníze.* Jak je důležité zajistit rodinu finančně před jejím založením. Jak je vidět z následujícího grafu mladí lidé spíše souhlasí s tím, že je potřeba mít nějakou finanční jistotu před založením rodiny. Nejčastější odpovědí respondentů bylo, že spíše souhlasí s tím našetřit si nějaké finanční prostředky před založením rodiny, tímto způsobem odpovídalo 58 respondentů. Velmi souhlasím, označilo 29 respondentů. Negativněji odpovídali více ženy, častěji označovali, velmi nesouhlasím, spíše nesouhlasím a nic mi to neříká.

Graf č. 10: Výrok číslo 1

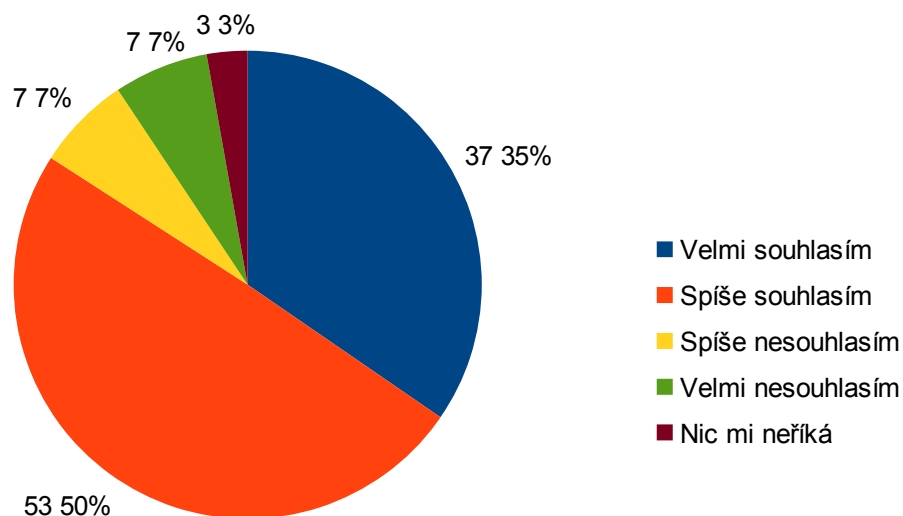

Zdroj: vlastní výzkum

V následujících dvou grafech, lze vidět, jak se respondenti stavějí k otázce dětí. Tyto otázky byly v dotazníku uvedeny pod čísly 13) *Děti jsou radost a zábava, nechci o to přijít.* A 14) *Myslím si, že správný věk na první dítě je.* Jde tedy o zjištění, jak se mladí lidé stavějí k otázce dětí, zda je v budoucnu budou chtít či nikoli. Ve většině případů se respondenti k otázce mít děti stavějí spíše kladným způsobem. Spíše lze předpokládat, že muži budou v otázce dětí více negativní než ženy. Opak je pravdou. Negativněji se vyjadřovali ženy a to až o 50 %. Tedy z celkového počtu 17 negativních odpovědí bylo pouze od 5 mužských respondentů.

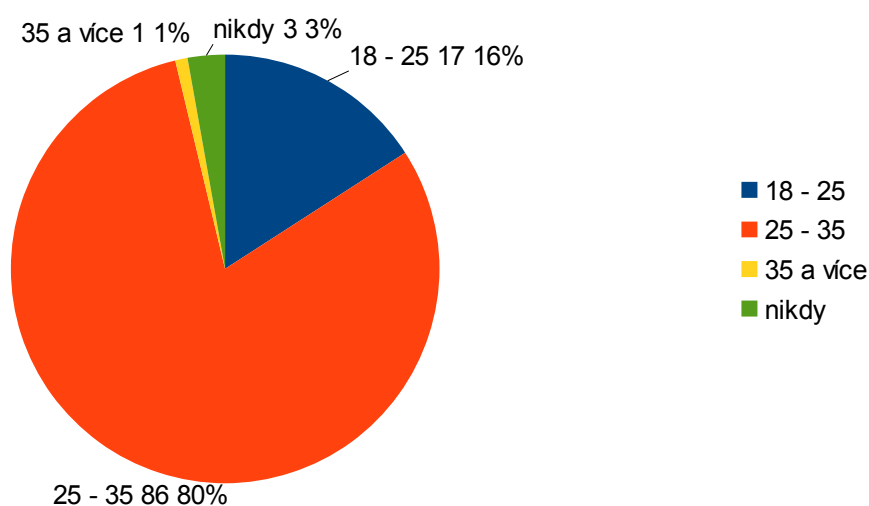
Graf č. 11: Výrok číslo 2

Zdroj: vlastní výzkum

Vhodný věk na první dítě byla tedy následující otázka. Respondenti měli možnost vybrat z věku 18 – 25 let, 25 – 35 let, 35 a více a nikdy. Respondenti, kteří odpověděli, že nikdy byli pouze dva. S překvapením se jednalo o ženy, ovšem které v předchozí otázce odpověděli také negativně.

Graf č. 12: Výrok číslo 3

Zdroj: vlastní výzkum

Jaký je současný vztah k rodičům a kolik času společně rodina tráví o víkendu. Poté Zda mladí lidé tráví nějaký čas s rodiči o víkendu a jak to ovlivňuje jejich vzájemný vztah, můžeme vidět v následující tabulce.

TABULKA Č. 10: TRÁVENÍ SPOLEČNÉHO ČASU O VÍKENDU VE VZTAHU K RODIČŮM

Vtah k rodičům / Trávený čas o víkendu	1 – 2 hodiny	3 – 4 hodiny	1 den	Celý víkend	Jak kdy	Netráví společný čas
Kladný	6	10	14	9	44	4
Spíše kladný	3	2	0	0	7	2
Negativní	0	0	0	0	0	0
Spíše negativní	0	0	0	0	0	0
Neutrální	1	0	0	0	2	1
Žádný	0	0	0	0	0	2

Zdroj: vlastní výzkum

Negativní a spíše negativní vztah nemá k rodičům nikdo. Pouze v 9 případech spolu rodina o víkendu čas netráví, zbylých 98 respondentů tráví o víkendu společný čas bez ohledu na vztah k rodičům.

Pro porovnání se uvedeme společně trávený čas v týdnu. Tedy zda si rodina najde, během pracovních, školních povinností a volnočasových aktivit na sebe čas.

TABULKA Č. 11: SPOLEČNÉ TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU V TÝDNU

1 – 2 hodiny	3 – 4 hodiny	1 – 3 dny	Více dní v týdnu	Jak kdy	Netráví společný čas
12	15	9	10	52	9

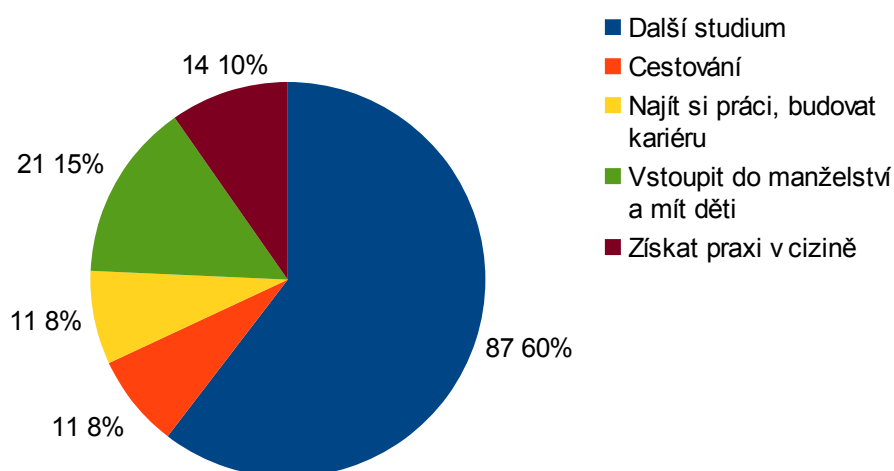
Zdroj: vlastní výzkum

Jak lze tedy vidět i přes jiné povinnosti spolu si na sebe rodina nějaký čas najde. Pouze v 9 případech rodina přes týden žádný společný čas netráví, což lze považovat za vcelku malé množství.

Jak lze tedy celkově vidět vztah k rodičům, a společné trávení volného času jsou v celku dvě proměnné, které na sobě závisejí. Jak je uvedeno v teoretické části bakalářské práce v kapitole 4. 4. 1 Poruchy výchovné funkce, společné trávení volného času je pro udržení dobrých vztahů v rodině a pro správný vývoj dítěte velmi důležitý.

Co by mladí lidé chtěli dělat po ukončení současného studia, bylo předmětem otázky číslo 19. Mnoho respondentů odpovídalo více možnostmi, kterými jsou další studium, cestování, mít děti (založení rodiny), najít si práci/budovat kariéru, vstoupit do manželství a získat praxi v cizině. Jak bylo možné předpokládat a to již vzhledem k věku respondentů, nejčastější odpovědí bylo další studium. Ovšem objevují se zde i další odpovědi v nemalém množství. Žádná odpověď nezůstala bez alespoň jednoho respondenta. V níže uvedeném grafu tedy máme všechny odpovědi barevně zaznamenané.

Graf č. 13: Možnosti respondentů po současném studiu

Zdroj: vlastní výzkum

Poslední otázka v dotazníku se zabývala názorem, zda si respondenti chtějí před založením rodiny ještě něco užít. Odpovědi byly spíše pozitivní, tedy velmi souhlasím, označilo 45 respondentů a 44 respondentů spíše souhlasí. Zajímavé bylo vyhodnocení této otázky vzhledem k náboženskému vyznání. Po vyhodnocení, jak lze vidět, viz následující tabulka, negativněji odpovídají lidé ateisté. Náboženství tedy nehraje významnou roli.

TABULKA Č. 12: NÁBOŽENSKÉ VYZNÁNÍ VE VZTAHU POTŘEBY UŽÍT SI

Náboženské vyznání/ Potřeba si něco užít	Bez vyznání	Katolická církev	Židovská církev	Budhismus	Hinduismus	Islám	Jiné
Velmi souhlasím	31	10	0	1	0	1	2
Spíše souhlasím	36	8	0	0	0	0	0
Spíše nesouhlasím	8	1	0	0	0	0	0
Velmi nesouhlasím	2	1	0	1	0	0	0
Nic mi to neříká	5	0	0	0	0	0	0

Zdroj: vlastní výzkum

6. 1. 3 Vyhodnocení hypotéz

Pro testování hypotéz byla zvolena metoda procentového zjištění a metoda koeficientu kontingence. Hodnota koeficientu kontingence ukazuje těsnost vztahu proměnných x a y.

Hypotéza 1: Respondenti, jejichž rodiče jsou rozvedení, budou k založení rodiny opatrnější, než respondenti, jejichž rodiče rozvedeni nejsou.

TABULKA Č. 13: HYPOTÉZA 1 – ROZVOD RODIČŮ VE VZTAHU K BUDOUCÍ RODINĚ

Průřez			Jaký vztah hodlám uzavřít				Celkem
			Manželství	Single	Registrovaná partnerství	Přítel přítelkyně	
Rozvod rodičů	ano	Četnost	22	1	0	5	28
		S rozvedenými rodiči (%)	78,6%	3,6%	0%	17,9%	100,0%
		Adjustovaná residua	-2,6	0,8	-0,6	2,8	
	ne	Četnost	75	1	1	2	79
		Bez rozvedených rodičů (%)	94,9%	1,3%	1,3%	2,5%	100,0%
		Adjustovaná residua	2,6	-0,8	0,6	-2,8	
Celkem	Četnost	97	2	1	7	107	
	S rovedenými rodiči (%)	90,7%	1,9%	0,9%	6,5%	100,0%	

TABULKA Č. 14: HYPOTÉZA I – ROZVOD RODIČŮ VE VZTAHU K BUDOUCÍ RODINĚ

			Chci mít děti					Celkem
			rozhodne ano	spise ano	nevím	spise ne	rozhodne ne	
Rozvod rodičů	ano	Četnost	10	9	3	6	0	28
		S rozvedenými rodiči (%)	35,7%	32,1%	10,7%	21,4%	,0%	100,0%
		Adjustovaná residua	0,3	-2,3	1	3,7	-1	
	ne	Četnost	26	45	4	1	3	79
		Nerозvedení rodiče (%)	32,9%	57,0%	5,1%	1,3%	3,8%	100,0%
		Adjustovaná residua	-0,3	2,3	-1	-3,7	1	
Celkem	Četnost	36	54	7	7	3	107	
	Rozvod rodičů (%)	33,6%	50,5%	6,5%	6,5%	2,8%	100,0%	

Jak je vidět v této tabulce první hypotéza byla potvrzena. Neboť lidé s rozvedenými rodiči se stavějí negativněji ke vstupu do manželství a k možnosti dětí. Je zřejmě možné říci, že mladí lidé s negativní zkušeností s rozvodem rodičů se obávají založení rodiny a možností rozvodu ve svém vlastním manželství. Těsnot vztahu obou proměnných vyjádřena koeficientem kontingence má hodnotu 0,375.

V první tabulce, která porovnává rozvod rodičů a jakou formu vztahu chci v budoucnu uzavřít. Jde vidět, že dávají přednost i jiným formám vztahu, převážně pouze partner a partnerka a single než lidé s nerozvedenými rodiči.

Druhá tabulka ilustruje, jak rozvod ovlivňuje to, zda chtějí mít děti. I zde lze vidět, že se k tomu mladí lidé s rozvedenými rodiči stavějí negativněji než lidé bez rozvedených rodičů. Celkově lze říci, že se tedy mladí lidé s rozvedenými rodiči jsou opatrnější k založení rodiny.

Hypotéza 2: Respondenti ovlivněni náboženstvím mají kladnější vztah k rodině než respondenti ateisté.

TABULKA Č. 15: HYPOTÉZA 2 – VZTAH RODIČŮ V POMĚRU K NÁBOŽENSTVÍ

Průřez			Vztah k rodičům					Celkem	
			Kladný	Spíše kladný	Negativní	Spíše negativní	Neutrální		Žádný
S náboženským vyznáním	S vyznáním	Četnost	21	4	0	0	0	0	25
		%	84,0%	16,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Bez vyznání	Četnost	66	10	0	0	4	2	82
		%	80,5%	12,2%	0,0%	0,0%	4,9%	2,4%	100,0%
Celkem			87	14	0	0	4	2	107
			81,3%	13,1%	0,0%	0,0%	3,7%	1,9%	100,0%

Tato hypotéza nebyla potvrzena, neboť koeficient kontingence vyšel 0,129. Jak lze ale vidět v tabulce, je přesto vidět, že lidé s náboženským vyznáním mají přesto kladnější vztah ke svým rodičům, nic méně se nejedná o nijak významný rozdíl.

Hypotéza 3: Rodiče respondentů se středním a vyšším vzděláním ovlivňují své děti k dalšímu studiu, oproti rodičům se základním vzděláním a vyučením, čímž dochází k odkladu věku pro založení rodiny.

TABULKA Č. 16: HYPOTÉZA 3 – VZDĚLÁNÍ RODIČŮ KE VZTAHU CO PO ŠKOLE

			Co po škole?				Celkem
			studium	cestování	rodina	práce	
vzdělání rodičů	nižší vzdělání	Četnost	42	6	4	7	59
		% within vzdělání rodičů	71,2%	10,2%	6,8%	11,9%	100,0%
		% within co po škole	51,9%	66,7%	100,0%	53,8%	55,1%
		Adjustovaná residua	-1,2	0,7	1,8	-0,1	
	vyšší vzdělání	Četnost	39	3	0	6	48
		% within vzdělání rodičů	81,3%	6,3%	,0%	12,5%	100,0%
		% within co po škole	48,1%	33,3%	,0%	46,2%	44,9%
		Adjustovaná residua	1,2	-0,7	-1,8	0,1	
	Celkem	Četnost	81	9	4	13	107
		% within vzdělání rodičů	75,7%	8,4%	3,7%	12,1%	100,0%
% within co po škole		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Hypotézu číslo 3, vzhledem k věku a současnému studiu, nebylo možno plně prokázat. Též koeficient kontingence neprokázal těsnost hypotézy. Jeho hodnoty byly 0,192. Ovšem dalo by se říci, že vzdělání rodičů určitým způsobem ovlivňuje rozhodování jejich dětí k dalšímu studiu.

7 Shrnutí praktické části

Jak bylo uvedeno v úvodu k teoretické části výzkum byl zaměřen na zjištění postojů mladých lidí k budoucnosti rodiny a na vztahy v dnešní rodinu, tedy jejich vlastní, orientační. Celé dotazníkové šetření by se dalo shrnout jako úspěšné. Tedy, že postoj mladých lidí k orientační rodině je spíše kladný a nedochází k velkým rozporům v rodině.

Tako jejich postoj k budoucí rodině byl výsledkem optimistickým. Mladí lidé pořád věří na manželství a děti pro ně znamenají radost. Zajímavým zjištěním je ovšem posun věku pro sňatek a první dítě. Což vzhledem k možnostem vzdělání a pracovního budování kariery se nedá říci, že tento posun není chápatelný.

Celkově výzkum hodnotím spíše kladně a výsledky v něm uvedené dokazují, že rodina není umírající institucí.

8 Zdroje

8.1 Použitá literatura

PhDr. Marie Vacínová, CSc. a doc. PhDr. Marta Langová, CSc., *Vybrané kapitoly z psychologie*, tisk a vazba Finidr, s. r. o., první vydání, Český Těšín 2011, ISBN 978–80–7459–014–6

PhDr. Ilona Gillernová za kolektiv., *Slovník základních pojmů z psychologie*, tisk Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s. a vydalo nakladatelství Fortuna, první vydání, Praha 2000, ISBN 80–7168–683–2

prof. Ing. Vojtěch Krebs CSc. a spol., *Sociální politika*, nakladatelství ASPI, a. s., čtvrté vydání, Praha 2007, ISBN 978–80–7357–276–1

Oldřich Matoušek, *Slovník sociální práce*, tisk nakladatelství Portál, s. r. o., druhé vydání, Praha 2008, ISBN 978–80–7367–368–0

Doc. MUDr. Jiří Dunovský, DrSc., *Dítě a poruchy rodiny*, vydalo Avicenum, zdravotnické nakladatelství, n. p., první vydání, Praha 1986, ISBN 08–040–86

Oldřich Matoušek, *Rodina jako instituce a vztahová síť*, vydalo Sociologické nakladatelství Slon, třetí vydání, rozšířené a přepracované, Praha 2003, ISBN 80–86429–19–9

prof. PhDr. et RNDr. Marie Vágnerová, CSc., *Vývojová psychologie I.*, vydala Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolium, dotisk prvního vydání, Praha 2008, ISBN 978–80–246–0956–0

Peter Gavora, *Úvod do pedagogického výzkumu*, vydalo Paido Brno, druhé rozšířené české vydání, Brno 2010, ISBN 978–80–7315–185–0

Svoboda Mojmir, *Psychologická diagnostika dospělých*, nakladatelství Portál, s. r. o., první vydání, Praha 1999, ISBN 978–80–7367–706–0

8. 2 Elektronické zdroje

Český statistický úřad – Statistiky [online], aktualizováno dne 18. 3. 2015, citováno 23. 3. 2015, dostupné z <https://www.czso.cz/>

Aktuálně.cz – zprávy, aktualizováno dne 19. 12. 2012, 9:59, autor ČTK, citované dne 25. 1. 2015, dostupné z <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/statistika-mimo-manzelstvi-se-narodilo-40-procent-deti/r~i:article:766682/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí – tiskové zprávy (květen) [online], aktualizováno dne 10. 5. 2010 v Praze, autor Štěpánka Filipová, citováno dne 4. 4. 2015, dostupné z <http://www.mpsv.cz/cs/8753>

Psychologie v teorii a praxi, Prof. PhDr. Rudolf Kohoutek, CSc., aktualizováno 5. listopadu 2009 v 14:17 <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0911/rodina-a-saturace-psycho-socialnich-potreb>

9 Přílohy

9.1 Dotazník

- 1) **Jste žena nebo muž?**
  - a) žena
  - b) muž

- 2) **Kolik je Vám let?**
_____

- 3) **Na jakou školu chodíte?**
  - a) gymnázium
  - b) učiliště
  - c) střední škola
  - d) základní škola

- 4) **Jaké je vzdělání Vašich rodičů? (může být zakroužkováno více možností)**
  - a) základní škola
  - b) učiliště
  - c) střední vzdělání s maturitou
  - d) vyšší a vysoká škola
  - e) střední vzdělání bez maturity

- 5) **Jsou Vaši rodiče rozvedeni?**
  - a) ano
  - b) ne

- 6) **Jak dlouho jsou Vaši rodiče rozvedeni?**
  - a) 0 – 5 let
  - b) 6 – 10 let
  - c) 11 – více let

- 7) **Kolik máte sourozenců?**
_____

- 8) **Hlásíte se k nějakému náboženství?**
  - a) ne
  - b) ano, k jakému:
    - a) křesťanská církev (římskokatolická, protestantská, pravoslavná a jiné)
    - b) židovské náboženství
    - c) buddhismus
    - d) hinduismus
    - e) islám
    - f) jiné

- 9) **Máte v současné době přítelkyni/přítele?**
  - a) ano
  - b) ne

- 10) **Svatba je krásná věc, ať proběhne na úřadě nebo v kostele. Proto se někdy chci vdát/oženit? (Pokud odpovíte ano, přejděte na otázku 12)**
  - a) ano
  - b) ne

- 11) **Pokud se nechcete vdát/oženit, čemu dáváte přednost?**
  - a) druh/družka
  - b) single
  - c) registrované partnerství
  - d) pouze přítel/přítelkyně

- 12) **Rodina stojí mnoho peněz. A proto než ji založím, potřebuji si našetřit nějaké peníze. S těmito výroky:**
  - a) velmi souhlasím
  - b) spíše souhlasím
  - c) spíše nesouhlasím
  - d) velmi nesouhlasím
  - e) nic mi neříká

- 13) **Děti jsou radost a zábava, nechci o to přijít. S tímto výrokem:**
  - a) velmi souhlasím
  - b) spíše souhlasím
  - c) spíše nesouhlasím
  - d) velmi nesouhlasím
  - e) nic mi neříká

14) Myslím si, že správný věk na první dítě je:

- a) 18 – 25
- b) 25 – 35
- c) 35 a více
- d) nikdy

15) Váš vztah k rodičům je:

- a) kladný
- b) spíše kladný
- c) negativní
- d) spíše negativní
- e) neutrální
- f) žádný

16) Trávíte nějaký společný čas rodinou činností? (hry, výlety, společné stolování, návštěva kulturních akcí)

- a) ne. Pokud jste odpověděl/a ne, přejdi na otázku 19.
- b) ano

17) Kolik společného času trávíte rodinou činností o víkendu? (výlety, společné stolování, společenské hry a jiné)?

- a) 1 – 2 hodiny za víkend
- b) 3 – 4 hodiny za víkend
- c) 1 den z víkendu
- d) celý víkend
- e) jak kdy

18) Kolik společného času trávíte rodinou činností v týdnu? (výlety, společné stolování, společenské hry a jiné)?

- a) 1 – 2 hodiny za týden
- b) 3 – 4 hodiny za týden
- c) 1 – 3 dny z týdnu
- d) více dní v týdnu
- e) jak kdy

19) Co byste rádi dělali po ukončení školy?

- a) další studium
- b) cestování
- c) měli děti (založit rodinu)
- d) našli si práci, budovali kariéru
- e) vstoupili do manželství
- f) získat praxi v cizině

20) Než se člověk vdá/ožení, musí si ještě něco užít. S tímto výrokem:

- a) velmi souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) velmi nesouhlasím
- e) nic mi neříká

9. 2 Seznam grafů a tabulek

Grafy:

- 1) Graf č. 1: Počet sňatků a rozvodů – strana 13
- 2) Graf č. 2: Děti narozené mimo manželství – strana 14
- 3) Graf č. 3: Míra plodnosti – strana 21
- 4) Graf č. 4 Počet uchazečů o zaměstnání a pracovních míst – strana 27
- 5) Graf č. 5: Možnosti po ukončení současného studia – strana 28
- 6) Graf č. 6: Věk respondentů – strana 35
- 7) Graf č. 7: Současné studium respondentů – strana 36
- 8) Graf č. 8: Vzdělání rodičů respondentů – strana 36
- 9) Graf č. 9: Počet sourozenců respondentů – strana 37
- 10) Graf č. 10: Výrok číslo 1 – strana 40
- 11) Graf č. 11: Výrok číslo 2 – strana 41
- 12) Graf č. 12: Výrok číslo 3 – strana 41
- 13) Graf č. 13: Možnosti respondentů po současném studiu – strana 43

Tabulky:

- 1) Tabulka č. 1: Počet neúplných rodin – strana 12
- 2) Tabulka č. 2: Věk pro první dítě – strana 22
- 3) Tabulka č. 3 Nezaměstnanost – strana 26
- 4) Tabulka č. 4: Rozvody podle krajů – strana 26
- 5) Tabulka č. 5: Společně trávený volný čas – strana 30
- 6) Tabulka č. 6: Počet rozvedených podle délky rozvodu – strana 37
- 7) Tabulka č. 7: Počet lidí s náboženským vyznáním – strana 38
- 8) Tabulka č. 8: Současný vztah respondentů – strana 38
- 9) Tabulka č. 9: Jiné formy rodiny – strana 39
- 10) Tabulka č. 10: Trávení společného času o víkendu ve vztahu k rodičům – strana 42
- 11) Tabulka č. 11: Trávení volného času v týdnu – strana 42
- 12) Tabulka č. 12: Náboženské vyznání ve vztahu potřeby užít si – strana 44
- 13) Tabulka č. 13: Hypotéza 1 – Rozvod rodičů ve vztahu k budoucí rodině – strana 45
- 14) Tabulka č. 14: Hypotéza 1 – Rozvod rodičů ve vztahu k budoucí rodině – strana 46
- 15) Tabulka č. 15: Hypotéza 2 – Vztah k rodičům v poměru k náboženství – strana 47
- 16) Tabulka č. 14: Hypotéza 3 – Vzdělání rodičů ke vztahu co po škole – strana 48